

ข้อกำหนดทั่วไป ข้อกำหนดด้านคุณภาพและวิชาการ
สำหรับการรับรองระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด
สารปนเปื้อนในอาหาร และห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
ข้อกำหนดทั่วไป ข้อกำหนดด้านคุณภาพและวิชาการสำหรับการรับรองคุณภาพระบบตรวจสอบ สารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด สารปนเปื้อนในอาหารและห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา.....	1
1. ขอบข่ายข้อกำหนด.....	1
2. เอกสารอ้างอิง.....	1
3. นิยาม.....	1
4. ข้อกำหนดทั่วไป.....	2
5. ข้อกำหนดด้านคุณภาพและวิชาการ.....	2
5.1 องค์กรและการบริหาร.....	2
5.2 บุคลากร.....	2
5.3 การบริหารจัดการเอกสาร บันทึก และข้อมูลสารสนเทศ.....	2
5.4 การใช้บริการภายนอกและการจัดซื้อ.....	3
5.5 การตรวจติดตามคุณภาพภายในและการทบทวนบริหาร.....	3
5.6 สถานที่และภาวะแวดล้อม.....	4
5.7 เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ชุดทดสอบและสารเคมี.....	4
5.8 กระบวนการทดสอบ.....	4
5.9 การสุ่มตัวอย่าง.....	5
5.10 การปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย.....	6
คณะทำงาน.....	7

คำนำ

สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้เริ่มให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2564 ได้มีการขยายการรับรองให้ครอบคลุมการตรวจคัดกรองตัวอย่างอาหารด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย สำหรับตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ บอแรกซ์ ฟอรัมาลิน โซเดียมไฮโดรซัลไฟต์ และกรดซาลิซิลิก เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2563-2565 ที่มีการกำหนดเป้าหมายด้านการยกระดับคุณภาพและศักยภาพของห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานสากล รวมทั้งการยกระดับและส่งเสริมการดำเนินงานของโครงการความปลอดภัยด้านอาหาร (food safety) ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการมาก่อนหน้านี้แล้ว

สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ให้การรับรองตามมาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด และสารปนเปื้อนในอาหาร มาเป็นระยะเวลา 3 ปี จึงควรได้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงข้อกำหนดเพื่อให้การรับรองห้องปฏิบัติการมีความเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ISO/IEC 17025:2017 รวมทั้งทบทวนและปรับปรุงให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดต่อห้องปฏิบัติการที่ขอการรับรอง

สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดทำระบบคุณภาพโดยใช้แนวทางตามข้อกำหนดของมาตรฐานฉบับนี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีห้องปฏิบัติการหรือสถานที่ตรวจคัดกรองสารพิษตกค้างและสารปนเปื้อนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีระบบคุณภาพทั้งด้านบริหารคุณภาพและวิชาการ ทำให้ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในการใช้ข้อมูลผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการในการตัดสินใจส่งมอบผักสด ผลไม้สด และอาหาร ต่อผู้บริโภคต่อไป

นางสาวกิติวารี สร้อยสังวาลย์
ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ

ข้อกำหนดทั่วไป ข้อกำหนดคุณภาพและวิชาการ สำหรับการรับรองระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด สารปนเปื้อนในอาหาร และห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา

1. ขอบข่ายข้อกำหนด

มาตรฐานนี้ระบุข้อกำหนดทั่วไป ข้อกำหนดด้านคุณภาพและวิชาการเกี่ยวกับความสามารถ ความเป็นกลางและการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ของหน่วยงานหรือผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด สารปนเปื้อนในอาหาร และห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา โดยใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย ข้อกำหนดนี้ครอบคลุมทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด ระบบตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร และระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา

2. เอกสารอ้างอิง

- 2.1 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 387 พ.ศ. 2560 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง
- 2.2 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 391 พ.ศ. 2561 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย
- 2.3 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 393 พ.ศ. 2561 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง (ฉบับที่ 2)
- 2.4 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 419 พ.ศ. 2563 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง (ฉบับที่ 3)
- 2.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 หรือกิจการของบุคคลธรรมดาที่จดทะเบียนพาณิชย์ พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549
- 2.6 ISO/IEC 17025, General requirements for the competence of testing and calibration laboratories, 2017.

3. นิยาม

- 3.1 สารพิษตกค้าง หมายถึง สารตกค้างในอาหารที่เกิดจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และให้หมายรวมถึงกลุ่มอนุพันธ์ของวัตถุอันตรายทางการเกษตรเหล่านั้น ได้แก่ สารจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง สารจากกระบวนการสร้างและสลาย สารจากการทำปฏิกิริยา และสารที่ปนอยู่ในวัตถุอันตรายทางการเกษตร ที่มีความเป็นพิษอย่างมีนัยสำคัญ (อ้างอิงตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ 387 พ.ศ. 2560 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง)
- 3.2 สารปนเปื้อน หมายถึง สารที่ปนเปื้อนหรือเจือปนกับอาหารซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิต กรรมวิธีการผลิต โรงงานหรือสถานที่ผลิต การดูแลรักษา การบรรจุ การขนส่งหรือการเก็บรักษา หรือเกิดเนื่องจากการปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อม
- 3.3 การทดสอบความชำนาญ (proficiency testing; PT) หมายถึง การประเมินความสามารถของห้องปฏิบัติการในการทดสอบภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมีการเปรียบเทียบผลการทดสอบระหว่างห้องปฏิบัติการ
- 3.4 ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลและสารสนเทศของห้องปฏิบัติการที่มีอยู่ทั้งในระบบคอมพิวเตอร์และระบบที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์
- 3.5 การทดสอบความใช้ได้ของวิธี (method validation) หมายถึง การตรวจสอบความใช้ได้ของวิธีที่ดัดแปลงไปหรือนอกขอบข่ายจากผู้ผลิตชุดทดสอบระบุไว้หรือวิธีที่ห้องปฏิบัติการพัฒนาขึ้นเอง

ซึ่งการทดสอบความใช้ได้ของวิธีต้องครอบคลุมขอบเขตตามความจำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของการใช้งาน

3.6 การทวนสอบวิธี (method verification) หมายถึง การทวนสอบว่าห้องปฏิบัติการสามารถใช้ชุดทดสอบตามวิธีที่ผู้ผลิตระบุไว้ได้อย่างถูกต้อง ก่อนนำวิธีดังกล่าวมาใช้ปฏิบัติงาน

4. ข้อกำหนดทั่วไป

หน่วยงานที่ขอการรับรองต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือนิติบุคคลหรือกิจการชุมชนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 หรือกิจการของบุคคลธรรมดาที่จดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 และมีที่ทำการตั้งอยู่ในประเทศไทย

5. ข้อกำหนดด้านคุณภาพและวิชาการ

5.1 องค์กรและการบริหาร

5.1.1 ห้องปฏิบัติการมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร จัดทำนโยบายคุณภาพ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดคุณภาพ และพันธกิจขององค์กร ผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอต่อการให้บริการ

5.1.2 ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และมีการรักษาความลับของผู้รับบริการอย่างเหมาะสม

5.1.3 กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การบริหารจัดการ ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง การเตรียมตัวอย่าง การทดสอบ การรายงานผล และการปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย (การปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย ยกเว้นสำหรับการรับรองระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา)

5.1.4 มีการควบคุมงานโดยบุคคลที่รู้วิธีดำเนินการ มีคุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์เหมาะสมและมีบุคลากรเพียงพอต่อจำนวนตัวอย่างทดสอบที่สามารถดำเนินการได้

5.1.5 กรณีที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ต้องมีการมอบหมายผู้ปฏิบัติงานแทน หากไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทนต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

5.2 บุคลากร

5.2.1 บุคลากรของห้องปฏิบัติการต้องได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในงานที่รับผิดชอบ

5.2.2 ต้องมีการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานและความรู้ด้านวิชาการของบุคลากรหลังได้รับการฝึกอบรมและมีการประเมินซ้ำเป็นระยะ

5.2.3 มีการบันทึกข้อมูลการฝึกอบรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและมีการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวอย่างเหมาะสมและสามารถตรวจสอบได้

5.2.4 ต้องมีการจัดทำบันทึกมอบหมายจากผู้ควบคุมงานก่อนปฏิบัติงาน

5.3 การบริหารจัดการเอกสาร บันทึก และข้อมูลสารสนเทศ

5.3.1 ห้องปฏิบัติการต้องมีการจัดทำเอกสารคุณภาพ มีการบริหารจัดการ วิธีดำเนินการควบคุมเอกสารคุณภาพอย่างเป็นระบบและเหมาะสม เอกสารคุณภาพจะต้องมีการจัดทำ ทบทวน อนุมัติใช้โดยผู้มีอำนาจก่อนนำไปใช้และมีการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ เอกสารที่จัดทำ

แล้วต้องมีการทบทวนปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยทุก 12 เดือน และมีการจัดเก็บรักษาไม่ให้สูญหายหรือไม่ให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยผู้ที่ไม่ใช้อำนาจ โดยจัดเก็บเอกสารเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

5.3.2 การบันทึกเอกสารหรือแบบฟอร์มต่าง ๆ ต้องได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมรายละเอียดที่จำเป็น ได้แก่ การบ่งชี้ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง การเตรียมตัวอย่าง การทดสอบ การรายงานผล เป็นต้น โดยให้ระบุชื่อผู้ปฏิบัติงาน วันที่และรายละเอียดของข้อมูลที่บันทึกให้เพียงพอในทุกขั้นตอน รวมทั้งมีการบันทึกผลการทดสอบ เพื่อให้สามารถทวนสอบได้

5.3.3 การบันทึกข้อมูลต้องบันทึกทันที หากมีการแก้ไขข้อมูล ต้องสามารถทวนสอบกลับไปยังข้อมูลเดิมได้ การเก็บรักษาบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบต้องไม่น้อยกว่า 3 ปี

5.3.4 ข้อมูลสารสนเทศมีระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสม มีแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บ การเข้าถึง การแก้ไขข้อมูล การป้องกันการเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่ใช้อำนาจ การถ่ายโอนข้อมูลต้องได้รับการตรวจสอบอย่างเหมาะสม การกำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาสำรองข้อมูลและการทำลาย โดยต้องเก็บในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี (ถ้ามี)

5.4 การใช้บริการภายนอกและการจัดซื้อ

5.4.1 การจ้างเหมาช่วง

5.4.1.1 การจ้างเหมาช่วงสำหรับการทดสอบสารพิษตกค้างและ/หรือสารปนเปื้อนในอาหาร ต้องมีเกณฑ์การคัดเลือก ห้องปฏิบัติการที่รับจ้างเหมาช่วง ทั้งวิธีทดสอบและขอบข่ายการรับรอง ทั้งนี้ ห้องปฏิบัติการที่จ้างเหมาช่วงจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในผลการทดสอบที่รายงาน

5.4.1.2 การจ้างเหมาช่วงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินและการเฝ้าระวังประสิทธิภาพของผู้ให้บริการจากภายนอกและต้องมีการบันทึกรายงานผล และเก็บรักษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจ้างเหมาช่วง เพื่อให้สามารถทวนสอบได้

5.4.2 การจัดซื้อวัสดุและบริการจากภายนอก

5.4.2.1 ห้องปฏิบัติการต้องจัดซื้อและใช้บริการภายนอกที่มีคุณภาพ มีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน การคัดเลือก และการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งที่จัดซื้อ

5.4.2.2 ต้องมีการบันทึกและเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และสารเคมีที่จัดซื้อ/จัดหาเพื่อให้สามารถทวนสอบได้

5.5 การตรวจติดตามคุณภาพภายในและการทบทวนบริหาร

5.5.1 การตรวจติดตามคุณภาพภายใน (internal audit)

5.5.1.1 มีแผนการตรวจติดตามคุณภาพภายในและดำเนินการตรวจติดตามคุณภาพภายใน ตามข้อกำหนดของมาตรฐานที่ขอการรับรอง อย่างน้อยทุก 12 เดือน

5.5.1.2 ผู้ตรวจติดตามภายในต้องผ่านการอบรม/มีความรู้ในข้อกำหนดตามมาตรฐานที่ขอการรับรอง มีหลักฐานบันทึกการอบรม

5.5.1.3 กรณีผลการตรวจติดตามภายในพบข้อบกพร่องและ/หรือข้อสังเกต เช่น พบว่ามีการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามวิธีที่ระบุหรือไม่เป็นไปตามข้อตกลงกับผู้รับบริการ ห้องปฏิบัติการต้องมีการวิเคราะห์สาเหตุ การดำเนินการเพื่อแก้ไขและป้องกันการเกิดซ้ำให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และจัดทำรายงานการตรวจติดตามคุณภาพภายในไว้เป็นหลักฐาน

5.5.2 การทบทวนบริหาร (management review, MR)

มีแผนการทบทวนบริหารและดำเนินการประชุมการทบทวนบริหาร อย่างน้อยทุก 12 เดือน โดยผู้บริหารหรือผู้รับมอบหมายที่มีอำนาจตัดสินใจและบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องต้องเข้าร่วม

การประชุมและจัดทำรายงานการประชุมการทบทวนบริหารไว้เป็นหลักฐาน โดยหัวข้อการประชุมต้องประกอบด้วยหัวข้อไม่น้อยกว่าหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) รายงานปริมาณงานที่ผ่านมาและการเปลี่ยนแปลง
- 2) ผลการทบทวนบริหารของปีที่ผ่านมา
- 3) ผลการตรวจติดตามภายในและจากหน่วยงานภายนอก
- 4) ผลการทดสอบความชำนาญ
- 5) ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินงานที่ผ่านมา
- 6) โอกาสในการพัฒนา อาจนำมาจากข้อเสนอแนะหรือข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.6 สถานที่และภาวะแวดล้อม

5.6.1 ห้องปฏิบัติการมีพื้นที่ปฏิบัติงานเหมาะสมต่อการดำเนินงาน ได้แก่ การสูมตัวอย่าง การเตรียมตัวอย่าง การทดสอบ และการรายงานผล การออกแบบให้มีความสะดวก ปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน และต้องคำนึงถึงการป้องกันการปนเปื้อน รวมถึงการจัดวางเครื่องมือที่มีผลกระทบต่อกันให้แยกออกจากกัน

5.6.2 มีวิธีการในการดูแลภาวะแวดล้อมอื่น ๆ เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ แรงสั่นสะเทือน แรงลม และความสะอาดเรียบร้อยของห้องปฏิบัติการให้เหมาะสมกับการทดสอบที่ดำเนินการและเครื่องมือวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน

5.6.3 มีวิธีการดำเนินการเพื่อกำจัดของเสียอันตราย (ที่เกิดจากการทดสอบ) ไม่ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

5.7 เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ชุดทดสอบและสารเคมี

5.7.1 ห้องปฏิบัติการต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือหลักที่สำคัญอย่างเพียงพอและมีการตรวจสอบดูแลการทำงานของอุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวให้สะอาดและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เครื่องมือที่มีความซับซ้อนในการใช้งาน เช่น เครื่องชั่งและอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ ต้องมีวิธีการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร

5.7.2 มีการบันทึกการใช้งานอุปกรณ์และเครื่องมือหลักที่สำคัญต่อการทดสอบที่ดำเนินการ

5.7.3 มีแผนการสอบเทียบเครื่องมือหลักที่สำคัญ ซึ่งแผนการสอบเทียบดังกล่าวต้องได้รับการทบทวนและปรับปรุงอย่างน้อยทุก 12 เดือน

5.7.4 มีการสอบเทียบเครื่องมือหลักที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบต่อการตรวจวิเคราะห์ตามเกณฑ์การใช้งานอย่างเหมาะสม

5.7.5 ต้องมีการติดป้ายแสดงสถานะของเครื่องมือหลักที่สำคัญ เพื่อให้สามารถทวนสอบได้ถึงวันเดือนปีที่สอบเทียบครั้งล่าสุดและวันเดือนปีที่ครบกำหนดการสอบเทียบครั้งต่อไป

5.7.6 ชุดทดสอบและสารเคมีที่ใช้ต้องมีการเก็บรักษาอย่างเหมาะสมตามผู้ผลิตแนะนำและไม่หมดอายุ

5.8 กระบวนการทดสอบ

5.8.1 การบริหารจัดการตัวอย่าง ต้องมีการบ่งชี้ตัวอย่างพร้อมบันทึกรายละเอียด เพื่อให้สามารถทวนสอบได้ รวมทั้งมีวิธีดำเนินการการสูมตัวอย่าง การเตรียมตัวอย่างและรักษาสภาพของตัวอย่างให้เหมาะสมในทุกขั้นตอนตามคำแนะนำที่ชุดทดสอบได้ระบุไว้

5.8.2 การเลือกชุดทดสอบ มีวิธีเลือกดังนี้

5.8.2.1 ชุดทดสอบ (test kit) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

5.8.2.2 ชุดทดสอบอื่นที่มีข้อมูลแสดงคุณสมบัติเทียบได้กับชุดทดสอบในข้อ 5.8.2.1 หรือดีกว่า โดยต้องมีข้อมูลแสดงว่าการเลือกชุดทดสอบเป็นไปอย่างเหมาะสม เช่น พิจารณาจากค่าความไว (sensitivity) และความจำเพาะ (specificity) ที่แสดงว่าสามารถตรวจชนิด/ปริมาณของสารพิษตกค้าง/สารปนเปื้อนในอาหารได้

ชุดทดสอบทุกกรณีดังกล่าว หากห้องปฏิบัติการมีการดัดแปลงวิธีไปจากวิธีที่ผู้ผลิตระบุไว้ ต้องมีข้อมูลแสดงการตรวจสอบความใช้ได้ของวิธี (method validation)/การทวนสอบวิธี (method verification) และบันทึกรายละเอียดของวิธีที่ใช้เป็นสายลักษณะอักษรอย่างครบถ้วนชัดเจน

5.8.3 การประกันคุณภาพผลการทดสอบ ต้องมีการดำเนินการดังนี้

5.8.3.1 การควบคุมคุณภาพภายใน (internal quality control, IQC)

ห้องปฏิบัติการต้องมีขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อเฝ้าระวังความใช้ได้ของผลการตรวจวิเคราะห์ให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นไปตามคุณสมบัติของชุดทดสอบแต่ละชนิด ซึ่งสามารถดำเนินการควบคุมคุณภาพการทดสอบ โดยสามารถเลือกหัวข้อดังต่อไปนี้ตามความเหมาะสม เช่น

- 1) การทดสอบสารเคมีหรือน้ำยา (reagent) ของชุดทดสอบก่อนการใช้งาน
- 2) การวิเคราะห์ด้วยน้ำยาเท่านั้น (method blank)
- 3) การวิเคราะห์ซ้ำ (duplicate sample)
- 4) การวิเคราะห์ตัวอย่างที่เติมสารมาตรฐาน (spiked sample)
- 5) การตรวจยืนยันโดยห้องปฏิบัติการ
- 6) การใช้ตัวอย่างอ้างอิง (reference material or quality control material) และมีการบันทึกข้อมูลนี้ไว้ให้สามารถตรวจสอบได้

5.8.3.2 การทดสอบความชำนาญ (proficiency testing, PT)

ห้องปฏิบัติการต้องเข้าร่วมการทดสอบความชำนาญ อย่างน้อยทุก 12 เดือน หากผลการทดสอบความชำนาญอยู่นอกเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ต้องมีการวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อแก้ไขปัญหา และป้องกันการเกิดซ้ำ

5.8.4 การรายงานผลต้องมีวิธีการรายงานผลการทดสอบในระบบเอกสารหรือระบบสารสนเทศ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ทันท่วงที การรักษาความลับข้อมูลและกำหนดวิธีการเข้าถึง สืบค้น และเปลี่ยนแปลง

5.9 การสุ่มตัวอย่าง

5.9.1 การสุ่มตัวอย่าง ต้องมีการดำเนินการดังนี้

5.9.1.1 กำหนดหลักเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ เช่น จำนวนตัวอย่างต่อการรู้ผลการผลิตต่อแหล่งที่มา ปริมาณที่สุ่มตัวอย่าง วิธีสุ่มตัวอย่าง วิธีการเตรียมตัวอย่าง โดยมีการอ้างอิงแหล่งที่มาทางสถิติที่เหมาะสม เป็นต้น

5.9.1.2 มีแผนและปฏิบัติตามแผนการสุ่มตัวอย่างที่ทำให้มั่นใจได้ว่าตัวอย่างที่สุ่มได้สามารถเป็นตัวแทนของผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงข้อมูลเดิม เช่น ผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมา และกำหนดความถี่ของการสุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมชนิดของตัวอย่างตามขอบข่ายที่ขอรับรอง กรณีไม่สามารถดำเนินการสุ่มตัวอย่างได้ตามแผนที่กำหนด จะต้องให้เหตุผลชี้แจงได้ทุกครั้ง โดยต้องบันทึกเป็นเอกสารให้สามารถตรวจสอบได้

5.9.1.3 มีการบันทึกข้อมูลการสุ่มตัวอย่าง เช่น แผนสุ่มตัวอย่าง วันและเวลาที่สุ่มตัวอย่าง วิธีสุ่มตัวอย่าง บุคคลที่ทำหน้าที่สุ่มตัวอย่าง และการเบี่ยงเบนจากวิธีการสุ่มตัวอย่าง

5.10 การปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย (ข้อกำหนดนี้ยกเว้นสำหรับการรับรองระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา)

5.10.1 มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบ่งชี้ที่ชัดเจนในการปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย

5.10.2 ต้องไม่ปล่อยผลิตภัณฑ์ก่อนทราบผลการทดสอบตามแผนการสุ่มตัวอย่าง

5.10.3 ในกรณีที่จำเป็นต้องปล่อยผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายก่อนทราบผลการทดสอบ หากมีข้อมูลเพิ่มเติมของชนิดผลิตภัณฑ์และแหล่งผลิตที่พบว่าอาจไม่ปลอดภัย ต้องมีการกำหนดมาตรการจัดการและวิธีปฏิบัติกับผลิตภัณฑ์ เช่น การล้างเพื่อลดปริมาณสารพิษตกค้างหรือสารปนเปื้อน เป็นต้น และต้องมีการบันทึกข้อมูลเป็นเอกสารให้สามารถทวนสอบได้

คณะทำงาน

สำเนา

คำสั่งกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ที่ ๑๙๗ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานทบทวนและปรับปรุงข้อกำหนดการรับรองตามมาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด มาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร และมาตรฐานระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา

ด้วยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ ทำหน้าที่ให้การรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด มาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร และมาตรฐานระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา เพื่อสนับสนุนงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรและสารปนเปื้อนในอาหาร โดยใช้การตรวจคัดกรองด้วยชุดทดสอบ ทั้งนี้ มาตรฐานดังกล่าวได้นำไปใช้เพื่อรับรองห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเป็นปัจจุบัน จึงควรพิจารณาทบทวนและปรับปรุงข้อกำหนดใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงแต่งตั้งคณะทำงานทบทวนและปรับปรุงข้อกำหนดการรับรองตามมาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด มาตรฐานคุณภาพระบบตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร และมาตรฐานระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา โดยมีองค์ประกอบหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ	ที่ปรึกษา
๑.๒	นางปณิตดา ซิลวา
ข้าราชการบำนาญ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	ที่ปรึกษา
๑.๓	นางสิริพรรณ แสงอรุณ
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์เชี่ยวชาญ
สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ	ประธานคณะทำงาน
๑.๔	นางสาวสิตไพสิฐ เอกะจัมปกะ
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์เชี่ยวชาญ
สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ	คณะทำงาน
๑.๕	นางทองสุข ปายะนันท์
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ชำนาญการพิเศษ
สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร	คณะทำงาน
๑.๖	นางสาววนิดา ยุธยาติ
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ชำนาญการพิเศษ
สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร	คณะทำงาน

๑.๗ นางสาวเรวดี ...

